

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

02 вересня 2024 року

**МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Одеса - 2024

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

Завідувач кафедри Олена РУДІНСЬКА

Розробники:

професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко О.Д.
доцент кафедри, к.псих.н., Ковальова М.В.

ТЕМА 1.

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Мета: Ознайомлення з визначенням і суттю психологічного консультування, його історією, метою і завданнями, видами психологічного консультування, а також професійною роллю психолога-консультанта.

Основні поняття:

1. Визначення та суть психологічного консультування:
2. Історія розвитку психологічного консультування:
3. Мета та завдання консультування:
4. Види психологічного консультування:
5. Професійна роль психолога-консультанта:

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

1. Запитання для обговорення:

1. Визначення та суть психологічного консультування:
Що таке психологічне консультування і яка його суть?
Як психологічне консультування відрізняється від інших видів психологічної допомоги?
2. Історія розвитку психологічного консультування:
Які основні етапи в розвитку психологічного консультування?
Як змінювались підходи та методи з часом?
3. Мета та завдання консультування:
Які основні цілі ставляться перед психологічним консультуванням?
Які завдання консультування допомагають досягти цієї мети?
4. Види психологічного консультування:
Які основні види психологічного консультування існують?
Як кожен вид консультування застосовується на практиці?
5. Професійна роль психолога-консультанта:
Яка роль психолога-консультанта у процесі консультування?
Які основні функції та обов'язки має психолог-консультант?

2. Практичне завдання:

1. Аналіз історії розвитку психологічного консультування:
Розробіть короткий огляд історії психологічного консультування, виділивши ключові етапи та зміни в методах.
2. Розробка цілей і завдань консультування:
Визначте основні цілі та завдання психологічного консультування для конкретної ситуації.
Опишіть, як ці цілі можуть бути досягнуті.
3. Оцінка професійної ролі психолога-консультанта:
Складіть опис професійної ролі психолога-консультанта в процесі консультування. Включіть основні функції та обов'язки.

3. Кейс для аналізу. Ситуація:

Психолог-консультант працює в консалтинговій фірмі та отримує завдання розробити новий підхід до консультування клієнтів у кризових ситуаціях. Потрібно визначити, як історія розвитку психологічного консультування вплинула на сучасні методи, які основні цілі та завдання консультування, а також яку роль має психолог-консультант у цьому процесі.

4. Тестування:

1. Що таке психологічне консультування?
 - a) Процес надання медикаментозного лікування
 - b) Процес допомоги в управлінні емоціями без професійної допомоги
 - c) Процес надання професійної допомоги для розв'язання психологічних проблем
 - d) Процес соціальної підтримки без психологічного втручання
2. Які основні етапи розвитку психологічного консультування?
 - a) Сучасний період
 - b) Від початкових форм до сучасних методів
 - c) Тільки початкові форми
 - d) Тільки сучасні підходи
3. Які основні цілі ставляться перед психологічним консультуванням?
 - a) Надавати медикаментозне лікування
 - b) Розв'язання психологічних проблем, підтримка та розвиток
 - c) Спостереження без втручання
 - d) Тільки консультації без вирішення проблем
4. Які основні види психологічного консультування існують?
 - a) Індивідуальне, групове, сімейне, кризове
 - b) Тільки індивідуальне
 - c) Тільки групове
 - d) Тільки кризове
5. Яка роль психолога-консультанта у процесі консультування?
 - a) Надавати медикаментозне лікування
 - b) Здійснювати консультації без активного втручання
 - c) Виконувати професійні функції для підтримки та розв'язання проблем клієнтів
 - d) Тільки спостерігати за процесом.

5. Теми доповідей/рефератів:

1. Історія розвитку психологічного консультування.
2. Основні цілі та завдання психологічного консультування.
3. Види психологічного консультування: характеристика та застосування.
4. Професійна роль психолога-консультанта: функції та обов'язки.

6. Підбиття підсумків:

1. Що таке психологічне консультування і яка його суть?
2. Які основні етапи в історії психологічного консультування?
3. Які цілі та завдання ставляться перед психологічним консультуванням?
4. Які основні види психологічного консультування існують і як вони застосовуються?
5. Яка роль психолога-консультанта у процесі консультування і які його обов'язки?

Рекомендований список літератури:

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
2. Булах І. С., Кузьменко В. У., Помиткін Е. О. Консультативна психологія : підручник. – Вінниця : Нілан, 2016. – 482 с.
3. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості : навч. посіб. – Київ: Каравела, 2018.

4. Опанасенко Л. А. Основи психологічного консультування : у схемах і таблицях. – Миколаїв : Іліон, 2019.
5. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114

ТЕМА 2.

ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ДО КОНСУЛЬТАНТА ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Мета: Набуття здобувачами вищої освіти знань про професійні вимоги до психолога-консультанта, включаючи основні компетенції, морально-етичні принципи, важливість конфіденційності, етичні дилеми та їх вирішення, а також аспекти професійного розвитку та самовдосконалення консультанта.

Основні поняття:

1. Професійні компетенції психолога-консультанта, основні навички та якості, необхідні для ефективної діяльності.
2. Морально-етичні принципи роботи консультанта, основні етичні норми та правила, які повинні дотримуватись психологи.
3. Конфіденційність, важливість та принципи захисту особистої інформації клієнтів.
4. Етичні дилеми та шляхи їх вирішення – типові ситуації етичних конфліктів та методи їх подолання.
5. Професійний розвиток та самовдосконалення: значення безперервного навчання і розвитку у професії.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Професійні компетенції психолога-консультанта:
Які основні компетенції є необхідними для ефективного виконання ролі психолога-консультанта?
Які якості повинні бути притаманні успішному консультанту?
2. Морально-етичні принципи роботи консультанта:
Які основні морально-етичні принципи повинні керувати діяльністю психолога-консультанта?
Яким чином ці принципи впливають на професійну практику?
3. Конфіденційність:
Яка роль конфіденційності в психологічному консультуванні?
Які основні принципи захисту особистої інформації клієнта?
4. Етичні дилеми та їх вирішення:
Які найбільш поширені етичні дилеми можуть виникати у психологічному консультуванні?
Які стратегії можуть бути використані для вирішення таких дилем?
5. Професійний розвиток та самовдосконалення:
Які методи і ресурси можуть бути корисні для професійного розвитку психолога-консультанта?
Як самовдосконалення впливає на якість консультування?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:

На основі наданого кейсу розробіть план дій для психолога-консультанта, враховуючи етичні принципи і важливість конфіденційності. Які кроки повинні бути вжиті для вирішення конфлікту?

2. Планування професійного розвитку:

Створіть план для професійного розвитку та самовдосконалення психолога-консультанта. Які етапи і ресурси ви включите в цей план?

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Консультант зіткнувся з етичним конфліктом, коли дізнався про незаконну діяльність клієнта. Конфіденційність вимагає, щоб ця інформація залишалася приватною, але консультант також розуміє важливість відповідальності перед суспільством.

5. Тестування:

1. Яка з наведених компетенцій є основною для психолога-консультанта?

- a) Вміння проводити наукові дослідження
- b) Знання теоретичних основ психології
- c) Ефективна комунікація та емпатія
- d) Навички організації тренінгів

2. Що є основним морально-етичним принципом у психологічному консультуванні?

- a) Об'єктивність
- b) Лояльність
- c) Конфіденційність
- d) Винагорода

3. Яка роль конфіденційності в психологічному консультуванні?

- a) Забезпечення юридичних вимог
- b) Підвищення ефективності консультацій
- c) Захист особистої інформації клієнтів
- d) Професійний розвиток консультанта

4. Які з наведених ситуацій можуть бути етичними дилемами в практиці психолога-консультанта?

- a) Конфлікт інтересів
- b) Вибір методів дослідження
- c) Оцінка професійної діяльності
- d) Визначення цілей консультації

5. Які методи самовдосконалення можуть бути корисними для психолога-консультанта?

- a) Читання спеціалізованих книг та статей
- b) Участь у конференціях і тренінгах
- c) Спілкування з колегами
- d) Всі вище перераховані методи

6. Теми доповідей/рефератів:

- 1. Основні компетенції психолога-консультанта та їх значення для практики.
- 2. Етичні принципи в психологічному консультуванні: теорія та практика.
- 3. Захист конфіденційності в психологічному консультуванні: проблеми і рішення.
- 4. Етичні дилеми в практиці психологічного консультування: аналіз і підходи до вирішення.
- 5. Професійний розвиток психолога-консультанта: стратегії та ресурси.

7. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

- 1. Які основні професійні компетенції необхідні для психолога-консультанта?
- 2. Які морально-етичні принципи регулюють діяльність психолога-консультанта?
- 3. Чому конфіденційність є важливою у психологічному консультуванні?

4. Які типові етичні дилеми можуть виникати у психологічній практиці і як їх вирішити?
5. Які методи професійного розвитку можуть бути корисними для психолога-консультанта?

Рекомендований список літератури

1. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік психологічного консультування. – Київ : Науковий світ, 2024. – 590 с.
2. Булах І. С., Кузьменко В. У., Помиткін Е. О. Консультативна психологія : підручник. – Вінниця : Нілан, 2016. – 482 с.
3. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості : навч. посіб. – Київ: Каравела, 2018.
4. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію : навч. посіб. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2017.
5. May R. The Art of Counselling: For anyone who needs to listen, support and advise at work. – London : Profile Books, 2025. – 240 p. – ISBN 978-1-80522-264-4.
6. Murphy D. A. (ed.) Counselling Psychology: A Textbook for Study and Practice. – Chichester : John Wiley & Sons, 2017. – 496 p. – (BPS Textbooks in Psychology). – ISBN 978-1-119-10685-2.

ТЕМА 3. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОЦЕС

Мета: Набуття знань щодо етапів психологічного консультування, включаючи перший контакт, встановлення довіри, визначення проблеми, пошук рішень, планування та завершення процесу консультування.

Основні поняття:

1. Етапи психологічного консультування, ключові фази, через які проходить процес консультування.
2. Перший контакт, важливість початкової зустрічі та її вплив на подальшу роботу.
3. Встановлення довіри та взаєморозуміння, методи та техніки, які допомагають створити довірливу атмосферу.
4. Визначення проблеми та її структура, процес виявлення і формулювання основної проблеми клієнта.
5. Пошук рішень та спільне планування, методи розробки можливих рішень і створення плану дій.
6. Завершення процесу консультування та оцінка результатів, етапи завершення консультаційного процесу та оцінки досягнутих результатів.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Перший контакт:

Які важливі аспекти слід враховувати при першому контакті з клієнтом?

Як правильно розпочати консультацію, щоб забезпечити ефективний процес?

2. Встановлення довіри та взаєморозуміння:

Які техніки можуть бути використані для встановлення довіри між консультантом і клієнтом?
Чому взаєморозуміння є важливим для успішного консультування?

3. Визначення проблеми та її структура:

Які методи можна використовувати для чіткого визначення проблеми клієнта?
Як структурувати проблему, щоб зробити її більш зрозумілою для подальшого вирішення?

4. Пошук рішень та спільне планування:

Які стратегії можуть бути використані для пошуку ефективних рішень?
Як розробити спільний план дій, що відповідає потребам клієнта?

5. Завершення процесу консультування та оцінка результатів:

Які етапи слід пройти при завершенні процесу консультування?
Як оцінити результати консультації і які критерії можуть бути використані?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:

На основі наданого кейсу розробіть план дій для кожного етапу процесу консультування.
Включіть методи для встановлення довіри, визначення проблеми, пошуку рішень, планування і завершення консультації.

2. Оцінка результатів:

Розробіть критерії для оцінки результатів консультації, враховуючи досягнуті цілі і вплив на клієнта. Які методи можуть бути використані для оцінки ефективності консультування?

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Клієнт К. прийшов на консультацію зі скаргами на постійний стрес на роботі, що впливає на його особисте життя. Консультант має розпочати процес консультування, визначити основні проблеми та розробити план дій для покращення ситуації.

5. Тестування:

1. Який етап є першим у процесі психологічного консультування?

- a) Пошук рішень
- b) Встановлення довіри
- c) Завершення процесу
- d) Визначення проблеми

2. Що є основним завданням на етапі першого контакту?

- a) Встановлення довіри
- b) Оцінка результатів
- c) Пошук рішень
- d) Завершення процесу

3. Які техніки можуть допомогти у встановленні довіри між консультантом і клієнтом?

- a) Активація когнітивних навичок
- b) Пряме вирішення проблем
- c) Активне слухання та емпатія
- d) Аналіз соціальних мереж

4. Який метод може бути використаний для визначення основної проблеми клієнта?

- a) Психометричні тести
- b) Складання фінансового плану
- c) Інтерв'ювання та аналіз ситуації
- d) Розробка стратегії маркетингу

5. Який етап включає розробку плану дій разом з клієнтом?

- a) Визначення проблеми
- b) Пошук рішень
- c) Завершення процесу
- d) Оцінка результатів

6. Що слід робити на етапі завершення процесу консультування?

- A) Оцінити досягнуті результати
- B) Розпочати нову консультацію
- C) Визначити нову проблему
- D) Проводити тренінги

7. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

- 1. Етапи психологічного консультування: теорія та практика.
- 2. Важливість першого контакту у психологічному консультуванні.
- 3. Методи встановлення довіри та взаєморозуміння в консультуванні.
- 4. Структурування проблеми: техніки та інструменти.
- 5. Оцінка результатів консультування: критерії та методи.

8. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

- 1. Які основні етапи проходить процес психологічного консультування?
- 2. Чому перший контакт з клієнтом є критично важливим?
- 3. Які методи можуть бути використані для встановлення довіри з клієнтом?
- 4. Як визначити та структурувати основну проблему клієнта?
- 5. Які критерії можуть бути використані для оцінки результатів консультування?

Рекомендований список літератури:

- 1. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік психологічного консультування. – Київ : Науковий світ, 2024. – 590 с.
- 2. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості : навч. посіб. – Київ: Каравела, 2018.
- 3. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
- 4. May R. The Art of Counselling: For anyone who needs to listen, support and advise at work. – London : Profile Books, 2025. – 240 p. – ISBN 978-1-80522-264-4.
- 5. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування» : курс лекцій. – Київ : КиМУ, 2017.
- 6. Мушкевич М. Моделі психологічного консультування та психотерапії сім'ї // Психологічні перспективи. – 2022. – № 40. – С. 121–135. – DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-mush>.
- 7. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію : навч. посіб. – 4-те вид. – Київ: Каравела, 2017.

ТЕМА 4. МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Мета: Ознайомлення з основними методами психологічного консультування, включаючи когнітивно-поведінковий, гуманістичний, психоаналітичний підходи, а також арт-терапію та інші творчі методи.

Основні поняття:

- 1. Класифікація методів психологічного консультування, основні групи та підходи в психологічному консультуванні.
- 2. Когнітивно-поведінковий підхід у консультуванні, принципи, техніки та методи когнітивно-поведінкової терапії.

3. Гуманістичний підхід, основні принципи гуманістичної психології та їх застосування в консультуванні.
4. Психоаналітичні методи консультування, основи психоаналітичного підходу та його методи.
5. Використання арт-терапії та інших творчих методів, техніки арт-терапії та їх застосування в консультуванні.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Класифікація методів:
Які основні групи методів існують у психологічному консультуванні?
Які відмінності між когнітивно-поведінковим, гуманістичним, психоаналітичним підходами?
2. Когнітивно-поведінковий підхід:
Які основні принципи когнітивно-поведінкової терапії?
Які техніки використовуються для зміни негативних думок і поведінки?
3. Гуманістичний підхід:
Що таке гуманістичний підхід у психології?
Які методи використовуються для розвитку потенціалу клієнта та підвищення його самосвідомості?
4. Психоаналітичні методи:
Які основні принципи психоаналітичного консультування?
Які методи застосовуються для дослідження несвідомих процесів та минулих досвідів клієнта?
5. Арт-терапія та інші творчі методи:
Які основні техніки арт-терапії можуть бути використані в консультуванні?
Як творчі методи можуть допомогти у вираженні та вирішенні емоційних проблем клієнта?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:
На основі наданого кейсу розробіть план використання методів консультування з різних підходів. Включіть опис того, як кожен метод може бути застосований для роботи з тривогою та низькою самооцінкою клієнта.
2. Розробка стратегії:
Розробіть стратегію використання когнітивно-поведінкових технік, гуманістичних підходів, психоаналітичних методів і арт-терапії для вирішення проблем клієнта. Які переваги і недоліки кожного методу?

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Консультант працює з клієнтом, який має проблеми з тривогою та низькою самооцінкою. Консультант має вибрати відповідні методи з різних підходів (когнітивно-поведінковий, гуманістичний, психоаналітичний, арт-терапія) для ефективного вирішення проблеми.

5. Тестування:

1. Який метод консультування фокусується на зміні негативних думок і поведінки?
 - a) Гуманістичний
 - b) Психоаналітичний

- c) Когнітивно-поведінковий
- d) Арт-терапія

2. Який підхід орієнтується на розвиток особистісного потенціалу клієнта?

- a) Психоаналітичний
- b) Гуманістичний
- c) Когнітивно-поведінковий
- d) Арт-терапія

3. Який метод консультування використовує техніки для дослідження несвідомих процесів?

- a) Гуманістичний
- b) Когнітивно-поведінковий
- c) Психоаналітичний
- d) Арт-терапія

4. Які техніки включає арт-терапія?

- a) Аналіз сновидінь
- b) Розмови про минуле
- c) Малювання та ліплення
- d) Розробка планів дій

5. Які методи можуть бути використані для вираження емоційних проблем клієнта?

- a) Психоаналітичні
- b) Когнітивно-поведінкові
- c) Арт-терапія
- d) Гуманістичні

6. Який з наступних принципів не є частиною когнітивно-поведінкової терапії?

- a) Зміна негативних думок
- b) Розвиток особистісного потенціалу
- c) Розв'язання несвідомих конфліктів
- d) Зміна поведінкових патернів

6. Теми доповідей/рефератів:

1. Класифікація методів психологічного консультування: теорія та практика.
2. Принципи когнітивно-поведінкової терапії та їх застосування.
3. Гуманістичний підхід у консультуванні: методи та ефективність.
4. Психоаналітичні методи: від теорії до практики.
5. Арт-терапія в психологічному консультуванні: техніки та ефективність.

7. Підбиття підсумків:

1. Які основні методи психологічного консультування ви знаєте?
2. Які принципи лежать в основі когнітивно-поведінкової терапії?
3. Чим гуманістичний підхід відрізняється від психоаналітичного?
4. Як арт-терапія може бути використана в психологічному консультуванні?
5. Які техніки когнітивно-поведінкової терапії є найефективнішими для роботи з тривогою?

Рекомендований список літератури

1. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік психологічного консультування. – Київ : Науковий світ, 2024. – 590 с.
2. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
3. May R. The Art of Counselling: For anyone who needs to listen, support and advise at work. – London : Profile Books, 2025. – 240 p. – ISBN 978-1-80522-264-4.
4. Бегеза Л. Є. Групове консультування у психологічному супроводі внутрішньо переміщених осіб з відновлення працевлаштування // Ментальне здоров'я особистості та організації :

колективна монографія / за заг. ред. Г. А. Приба, Л. Є. Бегези. – Київ : ТОВ "Типографія АМГ", 2024. – С. 230.

5. Березовська Л., Полегонький В. Робота з почуттям провини у психоаналітичному консультуванні // Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – Т. 63, № 5. – С. 12–19. – DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-63-5-12-19>.
6. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: курс лекцій. – Київ : КиМУ, 2017.
7. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Технології казкотерапії у практиці психологічного консультування дітей та дорослих : навч. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 216 с.
8. Михальчишин Г. Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез. – Луцьк : Вежа, 2019. – С. 186–192.
9. Murphy D. A. (ed.) Counselling Psychology: A Textbook for Study and Practice. – Chichester : John Wiley & Sons, 2017. – 496 p. – (BPS Textbooks in Psychology). – ISBN 978-1-119-10685-2.

ТЕМА 5.

ОСНОВНІ ТЕХНІКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Мета: Ознайомлення з основними техніками психологічного консультування, включаючи активне слухання, емпатію, відображення, перефразування, постановку запитань, та техніки завершення консультаційної сесії.

Основні поняття:

1. Техніка активного слухання, принципи та методи.
2. Емпатія та емоційна підтримка, роль в консультуванні.
3. Відображення та перефразування, техніки та їх застосування.
4. Постановка відкритих та закритих запитань, коли і як використовувати.
5. Техніки завершення консультаційної сесії, ефективні методи та їх важливість.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Техніка активного слухання:
Які основні принципи активного слухання?
Як активне слухання може покращити взаєморозуміння між консультантом і клієнтом?
2. Емпатія та емоційна підтримка:
Яка роль емпатії в психологічному консультуванні?
Які методи емоційної підтримки можуть бути застосовані під час консультацій?
3. Відображення та перефразування:
Що таке техніка відображення і як вона допомагає в консультуванні?
Як перефразування може допомогти клієнту краще зрозуміти свої думки та почуття?
4. Постановка запитань:

Які особливості відкритих запитань у процесі консультування?

Коли і як слід використовувати закриті запитання для отримання конкретної інформації?

5. Техніки завершення консультаційної сесії:

Які ефективні техніки завершення сесії ви знаєте?

Чому важливо коректно завершити консультаційну сесію і які методи для цього існують?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:

На основі наданого кейсу розробіть план використання технік активного слухання, емпатії, відображення, перефразування та постановки запитань. Як ці техніки можуть допомогти в покращенні комунікації і розуміння проблем клієнта?

2. Розробка стратегії завершення сесії:

Розробіть план завершення консультаційної сесії, використовуючи ефективні техніки. Які рекомендації слід дати клієнту для подальшої роботи?

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Консультант працює з клієнтом, який має труднощі у спілкуванні з близькими людьми та вираженні своїх емоцій. Консультант повинен використати техніки активного слухання, емпатії, відображення та постановки запитань для покращення комунікації та розуміння проблем клієнта.

5. Тестування:

1. Що таке активне слухання?

- a) Увага до деталей в документації
- b) Уважне слухання і розуміння клієнта
- c) Записування важливих фактів
- d) Проведення тестів на ефективність

2. Яка техніка передбачає повторення клієнтських слів для підтвердження розуміння?

- a) Перефразування
- b) Активне слухання
- c) Відображення
- d) Емпатія

3. Які запитання сприяють розгорнутій відповіді клієнта?

- a) Закриті запитання
- b) Відкриті запитання
- c) Фіксовані запитання
- d) Контекстуальні запитання

4. Яка техніка дозволяє клієнту краще усвідомити свої почуття?

- a) Перефразування
- b) Закриті запитання
- c) Техніка активного слухання
- d) Відображення

5. Яка техніка використовується для завершення консультаційної сесії?

- a) Емпатія
- b) Відображення
- c) Техніка активного слухання
- d) Підсумовування результатів та надання рекомендацій

6. Теми доповідей/рефератів:

- 1. Роль активного слухання в ефективному консультуванні.
- 2. Емпатія та її вплив на терапевтичний процес.
- 3. Техніка відображення та перефразування в консультуванні.
- 4. Використання відкритих і закритих запитань у психологічному консультуванні.
- 5. Методи завершення консультаційної сесії та їх ефективність.

7. Підбиття підсумків:

1. Які основні принципи активного слухання?
2. Як емпатія може вплинути на результати консультування?
3. Які техніки використовуються для відображення і перефразування?
4. Які переваги відкритих запитань в консультуванні?
5. Які техніки є ефективними для завершення консультаційної сесії?

Рекомендований список літератури

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
2. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік психологічного консультування. – Київ : Науковий світ, 2024. – 590 с.
3. Булах І. С., Кузьменко В. У., Помиткін Е. О. Консультативна психологія : підручник. – Вінниця : Нілан, 2016. – 482 с.
4. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування» : курс лекцій. – Київ : КиМУ, 2017.
5. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
6. Lytvynenko O., Lunov V., Maltsev O., Zlatova L. The impact of Russian military aggression on the psychological health of Ukrainian youth // American Behavioral Scientist. – 2023. – Vol. 67, No. 3. – P. 426–448. – DOI: <https://doi.org/10.1177/00027642221144846>.
7. May R. The Art of Counselling: For anyone who needs to listen, support and advise at work. – London : Profile Books, 2025. – 240 p. – ISBN 978-1-80522-264-4.

ТЕМА 6.

ТЕСТУВАННЯ В ПРАКТИЦІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Мета: Ознайомлення з роллю тестування в психологічному консультуванні, основними видами психологічних тестів, психометричними показниками (валідність та надійність), а також етикою використання тестів у консультуванні.

Основні поняття:

1. Роль тестування у психологічному консультуванні, значення та застосування.
2. Основні види психологічних тестів, типи тестів і їх функції.
3. Психометричні показники, валідність та надійність тестів.
4. Тестування як інструмент діагностики проблем клієнта, використання тестів у практичній роботі.
5. Етика використання тестів у консультуванні, моральні та професійні аспекти.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Роль тестування у консультуванні:

Яка роль тестування в психологічному консультуванні?

Як тестування може допомогти в діагностиці і плануванні терапії?

2. Основні види психологічних тестів:

Які основні види психологічних тестів існують і для яких цілей вони використовуються?

Чим відрізняються тестування особистісних рис від когнітивних тестів?

3. Психометричні показники:

Що таке валідність тесту і як її оцінюють?

Яка роль надійності тесту і як її вимірюють?

4. Тестування як інструмент діагностики:

Як можна використовувати тестування для діагностики проблем клієнта?

Які переваги і обмеження тестів у процесі консультування?

5. Етика використання тестів:

Які етичні принципи слід дотримуватися при використанні психологічних тестів?

Які ризики пов'язані з неправильним використанням тестів у консультуванні?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:

На основі наданого кейсу виберіть психологічні тести для діагностики тривожності та стресу. Оцініть їх валідність і надійність. Розробіть план використання тестів для отримання точних результатів.

2. Етичний аналіз:

Розгляньте етичні аспекти використання тестів у вашому випадку. Які рекомендації ви надасте для забезпечення конфіденційності і коректності в роботі з тестами?

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Консультант використовує тестування для діагностики проблем клієнта, який звернувся з питаннями, пов'язаними з тривожністю та стресом. Консультант повинен вибрати відповідні психологічні тести, оцінити їх валідність і надійність, і забезпечити етичне використання результатів.

5. Тестування:

1. Яка роль тестування в психологічному консультуванні?

- a) Оцінка фінансових витрат
- b) Діагностика проблем клієнта
- c) Планування маркетингових кампаній
- d) Аналіз ефективності менеджменту

2. Які основні види психологічних тестів існують?

- a) Тести на професійні навички
- b) Тести на особистісні риси, когнітивні здібності
- c) Тести на технічні знання
- d) Тести на комунікаційні навички

3. Що таке валідність тесту?

- a) Стабільність результатів тесту
- b) Точність вимірювання того, що має бути виміряно
- c) Легкість використання тесту
- d) Широта застосування тесту

4. Яка техніка забезпечує конфіденційність тестових результатів?

- a) Відображення результатів у публікаціях
- b) Забезпечення захисту даних і обмеження доступу
- c) Використання тестів без попередньої підготовки
- d) Відкритий обмін результатами з іншими спеціалістами

5. Які основні етичні принципи використання тестів у консультуванні?

- a) Збереження конфіденційності, об'єктивність, уникнення упереджень

- b) Широкий доступ до результатів
- c) Використання тестів без отримання дозволу
- d) Секретність тільки під час тестування

6. Теми доповідей / рефератів:

1. Роль тестування в психологічному консультуванні: практичний підхід.
2. Типи психологічних тестів: класифікація та їх застосування.
3. Психометричні показники: валідність і надійність тестів.
4. Етичні аспекти використання психологічних тестів.
5. Обмеження і переваги тестування у психологічному консультуванні.

6. Підбиття підсумків:

1. Яка роль тестування у психологічному консультуванні?
2. Які основні види психологічних тестів існують і для чого вони використовуються?
3. Що таке валідність і надійність тестів?
4. Які етичні принципи слід дотримуватися при використанні психологічних тестів?
5. Які основні переваги і обмеження тестування в консультуванні?

Рекомендований список літератури

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
2. Булах І. С., Кузьменко В. У., Помиткін Е. О. Консультативна психологія : підручник. – Вінниця : Нілан, 2016. – 482 с.
3. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості : навч. посіб. – Київ: Каравела, 2018.
4. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 332 с.
5. Опанасенко Л. А. Основи психологічного консультування : у схемах і таблицях. – Миколаїв : Іліон, 2019.
6. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
7. Seligman M. E. P. The effectiveness of psychotherapy. The Consumer Reports study // American Psychologist. – 1995. – Vol. 50. – P. 965–974.

ТЕМА 7.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСУЛЬТУВАННЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Мета: Ознайомлення з психологічними особливостями дітей та підлітків, методами встановлення контакту з дітьми, використанням ігрової терапії, роботою з підлітковими проблемами (агресія, ізоляція, булінг), а також роллю батьків у процесі консультування дітей і техніками корекції комунікації між батьками та дітьми.

Основні поняття:

1. Психологічні особливості дітей та підлітків. Вікові етапи розвитку, когнітивні та емоційні зміни.
2. Методи встановлення контакту з дітьми. Техніки та підходи для створення довірчих відносин.
3. Використання ігрової терапії у консультуванні. Методи ігрової терапії, її роль у роботі з дітьми.
4. Робота з підлітковими проблемами. Агресія, ізоляція, булінг та їх подолання.
5. Роль батьків у процесі консультування дітей. Очікування батьків, їх роль у консультуванні.
6. Співпраця з батьками у процесі консультування. Техніки корекції комунікації між батьками та дітьми, визначення очікувань батьків.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2.Запитання для обговорення:

1. Психологічні особливості дітей та підлітків:
Які ключові психологічні особливості потрібно враховувати при консультуванні дітей і підлітків?
Як ці особливості впливають на процес консультування?
2. Методи встановлення контакту з дітьми:
Які методи встановлення контакту з дітьми ви використовували б у своїй практиці?
Як забезпечити довірчі відносини з дітьми різного віку?
3. Використання ігрової терапії:
Як ігрова терапія може допомогти у консультуванні дітей?
Які конкретні техніки ігрової терапії можуть бути корисними?
4. Робота з підлітковими проблемами:
Як ви б підходили до роботи з підлітковими проблемами, такими як агресія, ізоляція, булінг?
Які методи корекції є ефективними у цих випадках?
5. Роль батьків у процесі консультування:
Яку роль відіграють батьки у процесі консультування дитини?
Як ви б визначали очікування батьків та інтегрували їх у процес консультування?
6. Співпраця з батьками:
Які техніки корекції комунікації між батьками та дітьми можуть бути ефективними?
Як батьки можуть підтримувати позитивні зміни в поведінці дитини?

3.Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:
На основі описаної ситуації розробіть план консультування для дитини, яка проявляє агресію та ізоляцію. Включіть методи ігрової терапії, техніки для роботи з підлітковими проблемами та стратегії співпраці з батьками.
2. Планування співпраці з батьками:
Розробіть план взаємодії з батьками, який включатиме визначення їхніх очікувань, техніки корекції комунікації та стратегії .

4.Кейс для аналізу. Ситуація:

Психолог-консультант працює з 10-річною дитиною, яка має труднощі з комунікацією в школі, проявляє агресію та ізолюється від однолітків. Батьки дитини також є частиною процесу консультування, і важливо визначити їхні очікування та знайти способи покращення комунікації в сім'ї.

5.Тестування:

1. Яка роль ігрової терапії у консультуванні дітей?
А) Впровадження нових технологій
В) Полегшення вираження почуттів і вирішення проблем
С) Розробка фінансових звітів
D) Управління проектами
2. Які основні проблеми підліткового віку ви могли б обговорювати у консультуванні?

- A) Фінансові труднощі
 - B) Агресія, ізоляція, булінг
 - C) Технічні навички
 - D) Професійна орієнтація
3. Яка техніка допомагає встановити контакт з дитиною під час консультації?
- A) Формальні інтерв'ю
 - B) Використання ігор і творчих активностей
 - C) Оцінка фінансових витрат
 - D) Розробка маркетингових стратегій
4. Як ви можете підтримати позитивні зміни у поведінці дитини через співпрацю з батьками?
- A) Проводити фінансові консультації
 - B) Визначити очікування батьків і корегувати комунікацію
 - C) Оцінювати професійні навички
 - D) Розвивати технічні знання
5. Яка техніка корекції комунікації між батьками та дітьми є ефективною?
- A) Проведення спільних занять з ігрової терапії
 - B) Публікація результатів консультацій
 - C) Відкритий обмін приватними інформаціями
 - D) Розробка фінансових планів для сім'ї

6. Теми доповідей/рефератів:

1. Психологічні особливості дітей та підлітків: вплив на процес консультування.
2. Методи ігрової терапії у консультуванні дітей: практичний підхід.
3. Проблеми агресії та булінгу у підлітковому віці: стратегії вирішення.
4. Роль батьків у психологічному консультуванні дітей: визначення очікувань та техніки взаємодії.
5. Методи корекції комунікації між батьками та дітьми: ефективні стратегії.

7. Підбиття підсумків:

1. Які психологічні особливості дітей та підлітків слід враховувати при консультуванні?
2. Які методи встановлення контакту з дітьми ви б використовували?
3. Як ігрова терапія може бути застосована у консультуванні дітей?
4. Які основні проблеми підліткової вікової групи, з якими ви можете зіткнутися?
5. Яка роль батьків у процесі консультування і як їхні очікування можуть вплинути на результати?

Рекомендований список літератури

1. Близнюкова О. М., Міненко О. О. Консультування підлітків: практичні моделі взаємодії // Наукові записки. Серія: Психологія. – 2023. – № 1. – С. 7–13. – DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2023-1-1>.
2. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: курс лекцій. – Київ : КиМУ, 2017.
3. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Технології казкотерапії у практиці психологічного консультування дітей та дорослих : навч. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 216 с.
4. Михальчишин Г. Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез. – Луцьк : Вежа, 2019. – С. 186–192.
5. Мушкевич М. Моделі психологічного консультування та психотерапії сім'ї // Психологічні перспективи. – 2022. – № 40. – С. 121–135. – DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-mush>.

ТЕМА 8.

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ПАР ТА СІМЕЙ

Мета: Ознайомлення з визначенням сімейного консультування, типічними проблемами у консультуванні пар, техніками для вирішення конфліктів між партнерами, методами поліпшення спілкування та емоційної близькості, а також роллю консультанта у процесі змін у сімейних стосунках.

Основні поняття:

1. Визначення сімейного консультування.
2. Типові проблеми у консультуванні пар.
3. Техніки для вирішення конфліктів між партнерами.
4. Методи поліпшення спілкування та емоційної близькості.
5. Роль консультанта у процесі змін у сімейних стосунках.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Визначення сімейного консультування:
Що таке сімейне консультування?
Як воно відрізняється від індивідуального консультування?
2. Типові проблеми у консультуванні пар:
Які основні проблеми можуть виникати у пари, які звертаються за сімейним консультуванням?
Які підходи можуть бути ефективними для вирішення цих проблем?
3. Техніки для вирішення конфліктів:
Які техніки ви використовували б для вирішення конфліктів між партнерами?
Як ці техніки можуть допомогти у досягненні компромісу?
4. Методи поліпшення спілкування та емоційної близькості:
Які стратегії можна застосувати для покращення спілкування між партнерами?
Які методи допомагають підвищити емоційну близькість?
5. Роль консультанта у процесі змін у сімейних стосунках:
Яка роль консультанта у підтримці сім'ї під час змін?
Як консультант може допомогти у досягненні позитивних змін у стосунках?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:
Розробіть план консультування для пари, яка стикається з проблемами у спілкуванні, конфліктах через фінансові труднощі та зниженні емоційної близькості. Включіть техніки для вирішення конфліктів, методи поліпшення спілкування та стратегії для підвищення емоційної близькості.
2. Планування ролі консультанта:
Розробіть план дій для консультанта у підтримці сім'ї під час процесу змін. Включіть стратегії для допомоги у досягненні позитивних змін у стосунках.

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Психолог-консультант працює з парою, яка стикається з проблемами у спілкуванні та конфліктах, що виникають через фінансові труднощі та відсутність часу для спільного проведення часу. Пара також виявила зниження емоційної близькості та труднощі у вирішенні конфліктів.

5. Тестування:

1. Що таке сімейне консультування?

- a) Індивідуальне консультування
- b) Консультування пар та сімей для вирішення проблем у стосунках
- c) Фінансове консультування
- d) Медичне консультування

2. Які типові проблеми у консультуванні пар можуть виникати?

- a) Конфлікти, відсутність комунікації, фінансові труднощі
- b) Технічні труднощі
- c) Освітні проблеми
- d) Спортивні досягнення

3. Яка техніка допомагає вирішити конфлікти між партнерами?

- a) Медіація
- b) Створення маркетингових стратегій
- c) Фінансове планування
- d) Освітні консультації

4. Які методи покращення спілкування та емоційної близькості ви можете застосувати у сімейному консультуванні?

- a) Активне слухання та емоційне висловлення
- b) Технічне навчання
- c) Фінансове управління
- d) Розробка проектів

5. Яка роль консультанта у процесі змін у сімейних стосунках?

- a) Підтримка та допомога у досягненні позитивних змін
- b) Розробка фінансових планів
- c) Організація спортивних заходів
- d) Професійне навчання

6. Теми доповідей / рефератів:

- 1. Визначення та принципи сімейного консультування.
- 2. Типові проблеми у консультуванні пар та стратегії їх вирішення.
- 3. Техніки медіації та активного слухання для вирішення конфліктів у парах.
- 4. Методи покращення спілкування та емоційної близькості в сімейних стосунках.
- 5. Роль консультанта у підтримці та досягненні позитивних змін у сімейних стосунках.

7. Підбиття підсумків:

- 1. Що таке сімейне консультування і чим воно відрізняється від індивідуального консультування?
- 2. Які основні проблеми у консультуванні пар і як їх можна вирішити?
- 3. Які техніки можуть допомогти у вирішенні конфліктів між партнерами?
- 4. Як можна поліпшити спілкування та емоційну близькість між партнерами?
- 5. Яка роль консультанта у процесі змін у сімейних стосунках?

Рекомендований список літератури

- 1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.

2. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування» : Мушкевич М. Моделі психологічного консультування та психотерапії сім'ї // Психологічні перспективи. – 2022. – № 40. – С. 121–135. – DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-mush>.
3. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію : навч. посіб. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2017.
4. Цільмак О. М., Лефтеров В. О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. – Київ : Ліра-К, 2020. – 266 с.
5. Murphy D. A. (ed.) Counselling Psychology: A Textbook for Study and Practice. – Chichester : John Wiley & Sons, 2017. – 496 p. – (BPS Textbooks in Psychology). – ISBN 978-1-119-10685-2.
6. Remmers A. Transference and countertransference // The Global Psychotherapist. – 2023. – Vol. 3, No. 1. – P. 75–79.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЧНЕ КРИЗОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ. ПЕРША ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА

Мета: Ознайомлення з поняттям психологічної кризи та її видами, принципами і етапами надання першої психологічної допомоги, техніками стабілізації емоційного стану клієнта, а також організацією довгострокової підтримки і консультування після кризи.

Основні поняття:

1. Поняття психологічної кризи та її види.
2. Перша психологічна допомога.
3. Принципи та етапи надання першої психологічної допомоги.
4. Робота з клієнтами у стані стресу та травми.
5. Техніки стабілізації емоційного стану клієнта. Методи стабілізації емоційного стану, такі як релаксаційні техніки, дихальні вправи, техніки усвідомленості (mindfulness).
6. Довгострокова підтримка та консультування після кризи.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.
6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Поняття психологічної кризи та її види:

Що таке психологічна криза?

Які види психологічних криз існують і які їхні характеристики?

2. Перша психологічна допомога:

Які принципи і етапи надання першої психологічної допомоги?

Як надати допомогу у перші години після кризи?

3. Робота з клієнтами у стані стресу та травми:

Які стратегії і техніки використовувати при роботі з клієнтами, що переживають стрес або травму?

Які особливості враховувати?

4. Техніки стабілізації емоційного стану клієнта:

Які техніки допомагають стабілізувати емоційний стан клієнта?

Як застосовувати релаксаційні техніки, дихальні вправи та усвідомленість?

5. Довгострокова підтримка та консультування після кризи:

Як організувати довгострокову підтримку клієнтів після кризи?

Які підходи і стратегії є ефективними для підтримки і відновлення?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:

Розробіть план першої психологічної допомоги для клієнтів, які переживають кризу внаслідок природного лиха. Включіть етапи надання допомоги, техніки стабілізації емоційного стану та стратегії довгострокової підтримки.

2. Планування довгострокової підтримки:

Розробіть план довгострокового консультування для клієнтів після кризової ситуації. Включіть стратегії для забезпечення ефективної підтримки та відновлення.

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Психолог-консультант отримав повідомлення про кризову ситуацію, що сталася внаслідок природного лиха (наприклад, землетрус). Клієнти виявляють високий рівень стресу, тривоги та шокowego стану. Психолог повинен надати першу психологічну допомогу та розробити план подальшого консультування.

5. Тестування:

1. Що таке психологічна криза?

- a) Стан, при якому особа не може справлятися з надзвичайними стресовими ситуаціями
- b) Звичайний стрес
- c) Вірусне захворювання
- d) Алергічна реакція

2. Які принципи надання першої психологічної допомоги?

- a) Забезпечення безпеки, стабілізація емоційного стану
- b) Фізичне лікування
- c) Медичний огляд
- d) Соціальна підтримка

3. Які техніки допомагають стабілізувати емоційний стан клієнта?

- a) Релаксаційні техніки, дихальні вправи, усвідомленість
- b) Фізичні вправи
- c) Медикаментозна терапія
- d) Кулінарні навички

4. Яка роль довгострокової підтримки після кризи?

- a) Забезпечення консультування і допомоги в адаптації
- b) Виконання медичних процедур
- c) Організація освітніх програм
- d) Проведення спортивних заходів

5. Які стратегії використовуються для роботи з клієнтами у стані стресу та травми?

- a) Використання специфічних стратегій та технік
- b) Проведення медичних оглядів
- c) Розробка маркетингових стратегій
- d) Проведення культурних заходів

6. Теми доповідей / рефератів:

- 1. Психологічні кризи: визначення та види.
- 2. Принципи та етапи першої психологічної допомоги.
- 3. Техніки стабілізації емоційного стану у кризових ситуаціях.
- 4. Стратегії довгострокової підтримки та консультування після кризи.

5. Робота з клієнтами у стані стресу та травми: підходи та техніки.

7. Підбиття підсумків:

1. Що таке психологічна криза і які існують її види?
2. Які принципи та етапи надання першої психологічної допомоги?
3. Які стратегії і техніки використовуються для роботи з клієнтами у стресових і травматичних ситуаціях?
4. Які техніки допомагають стабілізувати емоційний стан клієнта?
5. Як організувати довгострокову підтримку клієнтів після кризи?

Рекомендований список джерел

1. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 332 с.
2. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. – 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
3. Афанасьєва Н. Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика : монографія. – Харків : НУЦЗУ, 2017. – 315 с.
4. Бегеза Л. Є. Групове консультування у психологічному супроводі внутрішньо переміщених осіб з відновлення працевлаштування // Ментальне здоров'я особистості та організації : колективна монографія / за заг. ред. Г. А. Пріба, Л. Є. Бегези. – Київ : ТОВ "Типографія АМГ", 2024. – С. 230.
5. Березовська Л., Полегонький В. Робота з почуттям провини у психоаналітичному консультуванні // Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – Т. 63, № 5. – С. 12–19. – DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-63-5-12-19>.
6. Lytvynenko O., Lunov V., Maltsev O., Zlatova L. The impact of Russian military aggression on the psychological health of Ukrainian youth // American Behavioral Scientist. – 2023. – Vol. 67, No. 3. – P. 426–448. – DOI: <https://doi.org/10.1177/00027642221144846>.

ТЕМА 10.

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ПРИ ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Мета: Ознайомлення з психологічними аспектами роботи з людьми з особливими потребами, адаптацією консультативних методів, підтримкою родичів та опікунів, роботою з емоційними і соціальними труднощами клієнтів, а також з етичними питаннями у консультуванні осіб з інвалідністю.

Основні поняття:

1. Психологічні аспекти роботи з людьми з особливими потребами.
2. Адаптація консультативних методів до потреб клієнта.
3. Підтримка родичів та опікунів.
4. Робота з емоційними та соціальними труднощами клієнтів.
5. Етичні питання у консультуванні осіб з інвалідністю.

ПЛАН:

1. Привітання, перевірка присутніх. Повідомлення теми та мети заняття. Мотивація здобувачів щодо вивчення теми.
2. Запитання для обговорення.
3. Практичне завдання.
4. Аналіз кейсу психологічного консультування.
5. Тестування.

6. Теми доповідей/рефератів.
7. Підбиття підсумків.

2. Запитання для обговорення:

1. Психологічні аспекти роботи з людьми з особливими потребами:
Які психологічні аспекти і виклики є в роботі з людьми з особливими потребами?
Які особливості психологічного консультування для цієї групи клієнтів?
2. Адаптація консультативних методів до потреб клієнта:
Які методи психологічного консультування потребують адаптації для людей з особливими потребами?
Як адаптувати методи до потреб клієнта?
3. Підтримка родичів та опікунів:
Які стратегії підтримки можуть бути корисними для родичів і опікунів людей з особливими потребами?
Які техніки підтримки слід використовувати?
4. Робота з емоційними та соціальними труднощами клієнтів:
Які методи можуть бути ефективними для роботи з емоційними і соціальними труднощами клієнтів?
Які специфічні труднощі можуть виникати?
5. Етичні питання у консультуванні осіб з інвалідністю:
Які етичні питання можуть виникати при консультуванні осіб з інвалідністю?
Як забезпечити етичний підхід у цьому процесі?

3. Практичне завдання:

1. Аналіз випадку:
Розробіть план консультування для клієнта з особливими потребами. Включіть аспекти адаптації методів, підтримки родичів і опікунів, а також стратегії для роботи з емоційними і соціальними труднощами.
2. Планування підтримки родичів та опікунів:
Розробіть стратегії підтримки для родичів і опікунів особи з інвалідністю.

4. Кейс для аналізу. Ситуація:

Психолог-консультант працює з людиною, яка має фізичну інвалідність і відчуває емоційні труднощі через обмежені можливості та соціальні бар'єри. Психолог повинен адаптувати методи консультування та надати підтримку родичам і опікунам.

Тестування:

1. Які психологічні аспекти і виклики існують при консультуванні людей з особливими потребами?
 - a) Відсутність необхідності в адаптації методів
 - b) Різні емоційні і соціальні труднощі, потреби в адаптації методів
 - c) Тільки фізичні проблеми
 - d) Складність у забезпеченні комунікації
2. Як адаптувати методи консультування для осіб з особливими потребами?
 - a) Немає потреби в адаптації
 - b) Використання стандартних методів без змін
 - c) Налаштування методів відповідно до специфічних потреб клієнта
 - d) Рекомендація медикаментозного лікування
3. Які стратегії підтримки корисні для родичів та опікунів осіб з особливими потребами?
 - a) Мовчання про труднощі
 - b) Надання емоційної та практичної підтримки, ресурсів для самопомог
 - c) Ігнорування їх потреб
 - d) Залучення сторонніх осіб для повної відповідальності

4. Які методи можуть бути ефективними для роботи з емоційними та соціальними труднощами у клієнтів з особливими потребами?

- a) Загальні психотерапевтичні методи
- b) Ігнорування труднощів
- c) Специфічні методи для управління емоціями та соціальними проблемами
- d) Тільки медичне лікування

5. Які етичні питання слід враховувати у консультуванні осіб з інвалідністю?

- a) Ігнорування потреб клієнта
- b) Забезпечення конфіденційності, повага до гідності клієнта
- c) Ставлення до клієнтів як до об'єкта лікування
- d) Уникання етичних питань

6. Теми доповідей/рефератів:

- 1. Психологічні аспекти роботи з людьми з особливими потребами.
- 2. Адаптація методів психологічного консультування до потреб клієнтів з інвалідністю.
- 3. Підтримка родичів та опікунів людей з особливими потребами.
- 4. Робота з емоційними та соціальними труднощами у клієнтів з особливими потребами.
- 5. Етичні питання у консультуванні осіб з інвалідністю: виклики та рішення.

7. Підбиття підсумків:

- 1. Які психологічні аспекти і виклики є в роботі з людьми з особливими потребами?
- 2. Як адаптувати консультативні методи для осіб з особливими потребами?
- 3. Які стратегії підтримки корисні для родичів і опікунів?
- 4. Які методи ефективні для роботи з емоційними і соціальними труднощами клієнтів?
- 5. Які етичні питання слід враховувати у консультуванні осіб з інвалідністю?

Рекомендований список літератури

- 1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
- 2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 332 с.
- 3. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. - 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
- 4. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію : навч. посіб. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2017.
- 5. Murphy D. A. (ed.) Counselling Psychology: A Textbook for Study and Practice. – Chichester : John Wiley & Sons, 2017. – 496 p. – (BPS Textbooks in Psychology). – ISBN 978-1-119-10685-2.
- 6. Remmers A. Transference and countertransference // The Global Psychotherapist. – 2023. – Vol. 3, No. 1. – P. 75–79.
- 7. Rudestam K. E. Experiential groups in theory and practice. – Monterey, CA : Brooks/Cole Pub Co, 1982. – 318 p.
- 8. Seligman M. E. P. The effectiveness of psychotherapy. The Consumer Reports study // American Psychologist. – 1995. – Vol. 50. – P. 965–974.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

6. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
7. Бредлі Т. Ерфорд. 45 основних технік психологічного консультування. – Київ : Науковий світ, 2024. – 590 с.
8. Булах І. С., Кузьменко В. У., Помиткін Е. О. Консультативна психологія : підручник. – Вінниця : Нілан, 2016. – 482 с.
9. Главацька О. Л. Основи психологічного консультування особистості : навч. посіб. – Київ : Каравела, 2018.
10. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 332 с.
11. Опанасенко Л. А. Основи психологічного консультування : у схемах і таблицях. – Миколаїв : Іліон, 2019.
12. Цільмак О. М., Онішкевич А. Д. Технології психологічного консультування : підручник. Одеса, 2023. – 212 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28114>; DOI: 10.32837/11300.28114
13. May R. The Art of Counselling: For anyone who needs to listen, support and advise at work. – London : Profile Books, 2025. – 240 p. – ISBN 978-1-80522-264-4.

Додаткова:

8. Афанасьєва Н. Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика : монографія. – Харків : НУЦЗУ, 2017. – 315 с.
9. Бегеза Л. Є. Групове консультування у психологічному супроводі внутрішньо переміщених осіб з відновлення працевлаштування // Ментальне здоров'я особистості та організації : колективна монографія / за заг. ред. Г. А. Пріба, Л. Є. Бегези. – Київ : ТОВ "Типографія АМГ", 2024. – С. 230.
10. Березовська Л., Полегонький В. Робота з почуттям провини у психоаналітичному консультуванні // Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – Т. 63, № 5. – С. 12–19. – DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-63-5-12-19>.
11. Близнюкова О. М., Міненко О. О. Консультування підлітків: практичні моделі взаємодії // Наукові записки. Серія: Психологія. – 2023. – № 1. – С. 7–13. – DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2023-1-1>.
12. Кулакевич Т. В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування» : курс лекцій. – Київ : КиМУ, 2017.
13. Кучманич І. М., Опанасенко Л. А. «Психологічна платформа модератії» як дієва технологія групового консультування // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. – 2022. – Вип. 1. – С. 94–98.
14. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Технології казкотерапії у практиці психологічного консультування дітей та дорослих : навч. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 216 с.
15. Михальчишин Г. Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез. – Луцьк : Вежа, 2019. – С. 186–192.
16. Мушкевич М. Моделі психологічного консультування та психотерапії сім'ї // Психологічні перспективи. – 2022. – № 40. – С. 121–135. – DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-mush>.
17. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію : навч. посіб. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2017.
18. Цільмак О. М., Лефтеров В. О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. – Київ : Ліра-К, 2020. – 266 с.

19. Lytvynenko O., Lunov V., Maltsev O., Zlatova L. The impact of Russian military aggression on the psychological health of Ukrainian youth // American Behavioral Scientist. – 2023. – Vol. 67, No. 3. – P. 426–448. – DOI: <https://doi.org/10.1177/00027642221144846>.
20. Murphy D. A. (ed.) Counselling Psychology: A Textbook for Study and Practice. – Chichester : John Wiley & Sons, 2017. – 496 p. – (BPS Textbooks in Psychology). – ISBN 978-1-119-10685-2.
21. Remmers A. Transference and countertransference // The Global Psychotherapist. – 2023. – Vol. 3, No. 1. – P. 75–79.
22. Rudestam K. E. Experiential groups in theory and practice. – Monterey, CA : Brooks/Cole Pub Co, 1982. – 318 p.
23. Seligman M. E. P. The effectiveness of psychotherapy. The Consumer Reports study // American Psychologist. – 1995. – Vol. 50. – P. 965–974.
24. Yalom I. D., Leszcz M. The theory and practice of group psychotherapy. – 6th ed. – New York : Basic Books, 2020. – 832 p.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Вісник психології і соціальної педагогіки. Режим доступу: <http://psych.kiev.ua/>
3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. Режим доступу: <https://nlu.org.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна наукова медична бібліотека України. Режим доступу: <https://library.gov.ua/>
6. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
7. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) Режим доступу: <http://lucl.kiev.ua>
8. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
9. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
10. Science: (AAAS). Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
11. Taylor & Francis. Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
12. ScienceDirect. Режим доступу: www.sciencedirect.com

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.